

IV / Col·lecció Família Avui
El Papa Francesc:
Catequesi sobre la família I.

IV/ Col·lecció Família Avui
**El Papa Francesc:
Catequesi sobre
la família I**

Arquebisbat de Barcelona
Delegació Diocesana
de Pastoral Familiar

Material elaborat per:
ARQUEBISBAT DE BARCELONA

© de la traducció, Província
Eclesiàstica Tarraconense 2015

Disseny gràfic:
raibotey.com
Impressió:
Gràfiques Alpres

Dipòsit Legal: B-

Sumari

	Introducció: el darrer sínode	7
I	Natzaret	15
II	La mare	21
III	Pare (I)	27
IV	Pare (II)	33
V	Els fills	41
VI	Els germans	49
VII	Els avis (I)	57
VIII	Els avis (II)	65
IX	Els infants (I)	73
X	Els infants (II)	81
XI	Home i dona (I)	87
XII	Home i dona (II)	93
XIII	Pregària pel sínode sobre la família	99

Introducció: el darrer sínode

Estimats germans i germanes, bon dia!

Hem acabat un cicle de catequesis sobre l'Església. Donem gràcies al Senyor que ens ha fet fer aquest camí descobrint la bellesa i la responsabilitat de pertànyer a l'Església, de ser Església, tots nosaltres.

Ara comencem una nova etapa, un nou cicle, i el tema serà la família; un tema que s'insereix en aquest temps que hi ha entre les dues Assemblees del Sínode dedicades a aquesta realitat tan important. Per això, abans d'entrar en el desenvolupament dels diferents aspectes de la vida familiar, avui prendré per punt de partida l'Assemblea sinodal del passat mes d'octubre que tenia el següent tema: *Els reptes pastorals sobre la família en el context de la nova evangelització*. És

important recordar com es va dur a terme i què va produir, com va anar i què es va fer.

Durant el Sínode els mitjans de comunicació van fer la seva feina —hi havia molta expectació, molta atenció— i els ho agraïm perquè ho van fer de manera abundant. Tantes notícies, tantes! Això Va ser possible gràcies al Servei d'Informació, que cada dia feia una sessió informativa. Però sovint la visió de la premsa era una mica de l'estil de les cròniques esportives, o polítiques: es parlava sovint de dos equips, a favor i en contra, conservadors i progressistes, etcètera. Avui m'agradaria explicar-vos què va ser el Sínode.

En primer lloc vaig demanar als Pares sinodals que parlessin amb franquesa i coratge i que escoltessin amb humilitat, que diguessin amb valentia tot el que tenien en el cor. En el Sínode no hi havia censura prèvia, sinó que cadascú podia —encara més, havia de— dir el que tenia al cor, el que pensava sincerament. “Però, això crearà discussions!” És cert, hem sentit com havien discutit els Apòstols. Diu el text: hi va haver una forta discussió. Els Apòstols feien crits entre ells,

perquè cercaven la voluntat de Déu sobre els pagans, si podien entrar a l'Església o no. Era una cosa nova. Sempre, quan es busca la voluntat de Déu, en una assemblea sinodal, hi ha diversos punts de vista i ve la discussió i això no és una mala cosa! Sempre que es faci amb humilitat i amb esperit de servei a l'assemblea dels germans.

Hauria estat una mala cosa la censura prèvia. No, no, cadascú havia de dir el que pensava. Després de la Relació inicial del cardenal Erdö, va haver-hi un primer moment, fonamental, en el qual tots els Pares van poder parlar, i tots van escoltar. I era edificant aquella actitud d'escoltar que tenien els Pares. Un moment de gran llibertat, en el qual cadascú va exposar el seu pensament amb franquesa i confiança. Com a base de les intervencions hi havia “l'Instrument de treball”, fruit de la consulta precedent feta a tota l'Església. I aquí hem d'agrair a la Secretaria del Sínode el gran treball que va fer tant abans com durant l'Assemblea. Veritablement han estat magnífics.

Cap intervenció no va discutir les veritats fonamentals del Sagrament del Matrimoni, és a dir:

la indissolubilitat, la unitat, la fidelitat i l'obertura a la vida (cf. Conc. Ecum. Vat. II, *Gaudium et spes*, 48; *Codi de Dret Canònic*, 1055-1056). Això no es va tocar.

Totes les intervencions es van recollir i així s'arribà al segon moment, un esborrany que s'anomena Relació després del debat. Aquesta Relació també la va fer el Cardenal Erdö, articulada en tres punts: escoltant el context i els reptes de la família; mirant el Crist i l'Evangeli de la família; comparant amb les perspectives pastorals.

Sobre aquesta primera proposta de síntesi hi va haver la discussió en els grups, que va ser el tercer moment. Els grups, com sempre, estaven dividits per idiomes, perquè és millor així, es comunica millor: italià, anglès, espanyol i francès. Cada grup, en acabar el seu treball, va presentar un informe, i tots els informes dels grups es van publicar immediatament. Es va donar tot, per la transparència perquè tothom sabés el que s'havia dit.

En aquest punt —és el quart moment— una comissió va examinar tots els suggeriments fets

pels grups lingüístics i es va fer la Relació final, que va seguir l'esquema precedent —escoltar la realitat, mirar l'Evangeli i treball pastoral— però va mirar de fer present el fruit de les discussions en els grups. Com sempre, es va aprovar també un Missatge final del Sínode, més breu i més divulgatiu que la Relació.

Aquest va ser el desenvolupament de l'Assemblea sinodal. Alguns de vosaltres em poden preguntar: “Es van barallar els Pares?” No sé si es van barallar, però puc dir que van parlar fort, sí, és cert. I aquesta és la llibertat, és realment la llibertat que hi ha a l'Església. Tot va succeir “*cum Petro et sub Petro*”, és a dir amb la presència del papa, que és garantia per a tots de llibertat i de confiança i garantia de l'ortodòxia. I per acabar, amb una intervenció meua vaig fer una lectura sintètica de l'experiència sinodal.

Per tant, els documents oficials publicats pel Sínode són tres: el Missatge final, la Relació final i el discurs final del Papa. No n'hi ha d'altres.

La Relació final, que va ser la culminació des de la reflexió feta a les diòcesis fins a aquell mo-

ment, es va publicar ahir i s'enviarà a les Conferències episcopals, que la discutiran de cara a la propera Assemblea, l'Ordinària, l'octubre de 2015. Dic que va ser publicada ahir —ja s'havia publicat—, però ahir va ser publicada amb el qüestionari adreçat a les Conferències episcopals i així esdevé pròpiament els *Lineamenta* del proper Sínode.

Hem de saber que el Sínode no és un parlament, és el representant d'aquesta Església, d'aquesta Església... No, no és això. És el representant, sí, però l'estructura no és parlamentària, és completament diferent. El Sínode és un espai protegit perquè l'Esperit Sant pugui treballar; no hi ha un enfrontament entre fraccions, com en un parlament on això és permès, sinó una contraposició entre els bisbes, quan arriba després d'un llarg treball de preparació i que després continuarà en un altre treball, per al bé de les famílies, de l'Església i de la societat. És un procés, és el camí normal d'un Sínode. Ara aquest Informe torna a les Esglésies particulars i així segueix en elles el treball de pregària, reflexió i discussió

fraterna per tal de preparar la pròxima Assemblea. Aquest és el Sínode dels bisbes. L'encomanem a la protecció de la Verge Mare nostra. Que Ella ens ajudi a seguir la voluntat de Déu prenent les decisions pastorals que ajudin més i millor a la família. Us demano que acompanyeu aquest camí sinodal fins el proper Sínode amb la pregària. Que el Senyor ens il·lumini, que ens faci caminar vers la maduresa d'allò que, com a Sínode, hem de dir a totes les Esglésies. I per això és important la vostra pregària.

Estimats germans i germanes, bon dia!

El Sínode dels bisbes sobre la família, que acabem de celebrar, ha estat la primera etapa d'un camí, que s'acabarà el proper mes d'octubre amb la celebració d'una altra Assemblea sobre el tema "Vocació i missió de la família en l'Església i en el món". La pregària i la reflexió que han d'acompanyar aquest camí involucren tot el Poble de Déu. M'agradaria que també les habituals mediacions de les audiències del dimecres ens introduïssin en aquest camí comú. Per això, he decidit de reflexionar amb vosaltres, aquest any, precisament sobre la família, sobre aquest gran do que el Senyor ha fet al món des del principi, quan va donar

* Audiència general del 17 de desembre de 2014.

a Adam i Eva la missió de multiplicar-se i d'omplir la terra (*cf. Gn 1,28*). Aquest do que Jesús ha confirmat i segellat en el seu evangeli.

La proximitat de Nadal projecta una gran llum sobre aquest misteri. L'encarnació del Fill de Déu obre una nova pàgina en la història universal de l'home i de la dona. I aquesta nova pàgina apareix al si d'una família, a Natzaret. Jesús va néixer en una família. Ell hauria pogut venir de manera espectacular, com un guerrer, com un emperador... No, no: ve com un fill de família, en una família. Això és important: mirar en el pessebre aquesta escena tant bonica.

Déu va voler néixer en una família humana, que va formar Ell mateix. La va formar en un poble perdut en la perifèria de l'Imperi Romà. No a Roma, que era la capital de l'Imperi, no en una gran ciutat, sinó en una perifèria quasi invisible, de fet, més aviat de mala fama. Ho recorden també els Evangelis, gairebé com una manera de dir: «De Natzaret pot sortir-ne mai res de bo?» (*Jn 1,46*). Potser, en molts llocs del món, nosaltres mateixos parlem també així, quan sentim el nom

d'algun lloc perifèric d'una gran ciutat. Bé, a partir d'allà, d'aquella perifèria del gran Imperi, va començar al història més santa i més bona, la de Jesús enmig dels homes! I allà es trobava aquesta família.

Jesús es va quedar en aquella perifèria trenta anys. L'evangelista Lluc resumeix aquests períodes així: Jesús «vivía subjecte a ells» [és a dir Maria i Josep]. I algú podria dir: “Però aquest Déu que ens ve a salvar va perdre trenta anys allà, en aquella perifèria de mala fama?” Va prendre trenta anys! Ell va voler això. El camí de Jesús era viure en aquella família. «La mare conservava totes aquestes coses en el seu cor, i Jesús creixia en saviesa, en edat i en gràcia davant de Déu i davant els homes» (2,51-52). No es parla de miracles o de guaricions, de predicacions —no en va fer cap en aquell temps— de multituds que acudeixen; a Natzaret tot sembla succeir “normalment”, segons els costums d'una pietosa i treballadora família israelita: es treballava, la mare cuinava, feia totes les feines de la casa, planxava les camises... totes les coses d'una mare. El pare,

un fuster, treballava, ensenyava al fill a treballar. Trenta anys. “Però quin malbaratament, Pare!” Els camins de Déu són misteriosos. Però el que era important allà era al família! I això no era un malbaratament! Eren grans sants: Maria, la dona més santa, immaculada, i Josep, l’home més just... La família.

Quedem certament entendrits amb l’explicació de com Jesús adolescent complia els compromisos de la comunitat religiosa i els deures de la vida social; sabem com, jove treballador, treballava amb Josep; i després en la seva manera de participar escoltant les Escriptures, en la pregària dels salms i en tants altres costums de la vida quotidiana. Els Evangelis, en la seva sobrietat, no expliquen res de l’adolescència de Jesús i deixen aquesta tasca a la nostra afectuosa meditació. L’art, la literatura, la música han recorregut aquest camí de la imaginació. És veritat, no ens és difícil d’imaginar com les mares podrien aprendre de la cura que Maria tenia per aquest Fill! I com els pares podrien seguir l’exemple de Josep, home just, que va dedicar la seva vida a

mantenir i defensar el nen i l’esposa —la seva família— en els moments difícils! Per no parlar de com els nois podrien ser encoratjats per Jesús adolescent per comprendre la necessitat i la bellesa de conrear la seva vocació més profunda, i somiar en grans ideals! I Jesús va conrear durant aquells trenta anys la seva vocació per la qual el Pare el va enviar. I Jesús mai, durant aquell temps, no es va desanimar, sinó que va créixer en coratge per seguir endavant amb la seva missió.

Cada família cristiana —com ho varen fer Maria i Josep— pot primer rebre Jesús, escoltar-lo, parlar amb Ell, guardar-lo, protegir-lo, créixer amb Ell; i així millorar el món. Deixem espai en el nostre cor i en els nostres dies per al Senyor. Així ho van fer també Maria i Josep, i no va ser fàcil: quantes dificultats van haver de superar! No era una família imaginària, no era una família irreal. La família de Natzaret ens compromet a descobrir la vocació i la missió de la família, de totes les famílies. I, de la mateixa manera que va succeir durant aquells trenta anys a Natzaret, així ens pot succeir també a nosaltres: fer que si-

gui normal l'amor i no l'odi, fer que sigui normal l'ajut mutu, no la indiferència o l'enemistat. No és casualitat, doncs, que “Natzaret” signifiqui “la que guarda”, com Maria, que —diu l'Evangelí— «guardava en el seu cor totes aquestes coses» (cf. *Lc 2, 19.51*). Des d'aleshores, cada vegada que hi ha una família que guarda aquest misteri, ni que sigui a la perifèria del món, el misteri del Fill de Déu, el misteri de Jesús que ve a salvar-nos, esdevé actiu. I ve per salvar el món. I aquesta és la gran missió de la família: fer lloc a Jesús que ve, acollir Jesús en la família, en la persona dels fills, del marit, de la muller, dels avis... Jesús hi és. Acollir-lo allà, perquè creixi espiritualment en aquella família. Que el Senyor ens doni aquesta gràcia en aquests últims dies abans de Nadal. Gràcies.

Estimats germans i germanes, bon dia!

Avui continuem amb les catequesis sobre l'Església i farem una reflexió sobre l'Església mare. L'Església és mare. La nostra Santa mare Església. En aquests dies la litúrgia de l'Església ha posat davant els nostres ulls la icona de la Verge Maria Mare de Déu. El primer dia de l'any és la festa de la Mare de Déu, a la qual segueix l'Epifania, amb el record de la vista dels Mags. L'evangelista Mateu escriu el que hem escoltat: “En entrar a la casa, van trobar el nen amb Maria, la seva mare, i prostrant-se, li van rendir homenatge” (*Mt 2,11*). És la Mare que després d'haver-lo generat, presenta el Fill al Món. Ella

* Audiència general del 7 del gener de 2015.

ens dóna Jesús, Ella ens mostra Jesús, Ella ens fa veure Jesús.

Continuem amb les catequesis sobre la família. En la família hi ha la *mare*. Tota persona humana deu la vida a una mare i gairebé sempre deu a ella molt de la pròpia existència successiva, de la formació humana i espiritual. Però la mare, encara sigui molt exalçada des del punt de vista simbòlic —moltes poesies, moltes coses boniques que es diuen poèticament de la mare— és poc escoltada i poc ajudada en la vida quotidiana, poc considerada en el seu rol central en la societat. És més, sovint s’aprofita de la disponibilitat de les mares a sacrificar-se pels fills per tal “d’estalviar” en les despeses socials.

S’esdevé que també en la comunitat cristiana la mare no és sempre justament valorada, és poc escoltada. No obstant això, al centre de la vida de l’Església hi ha la Mare de Jesús. Potser les mares, disposades a tants sacrificis pels propis fills i sovint també pels dels altres, haurien de ser més escoltades. Caldria comprendre més la seva lluita quotidiana per ser eficients en el treball

i atentes i afectuoses en família; caldria entendre millor a què aspiren per expressar els fruits millors i autèntics de la seva emancipació. Una mare amb els fills té sempre problemes, sempre treball. Jo recordo a casa, érem cinc fills i mentre un en feia “una”, l’altre pensava a fer-ne “una altra” i a la pobra mamà anava d’un costat a l’altre. Però era feliç. Ens va donar tant.

Les mares són l’antídot més fort a la difusió de l’individualisme egoista. “Individu” vol dir “que no pot ser dividit”. Les mares, en canvi, es “divideixen”, elles, a partir de quan acullen un fill per donar-lo al món i fer-lo créixer. Són elles, les mares, les qui odien majorment la guerra, que mata els seus fills. Molts cops he pensat en aquelles mares quan han rebut la carta: “Li dic que el seu fill ha caigut en defensa de la pàtria...”. Pobres dones, com pateix una mare! Són elles les qui testimonien la bellesa de la vida. L’arquebisbe Óscar Arnulfo Romero deia que les mares viuen un “martiri maternal”. En la seva homilia per al funeral d’un sacerdot assassinat pels esquadrans de la mort, va dir, fent-se ressò del Concili Va-

ticà II: «Tots hem d'estar disposats a morir per la nostra fe, encara que no ens concedeixi el Senyor aquest honor... Donar la vida no és només que el matin a un; donar la vida, tenir esperit de martiri, és donar en el deure, en el silenci, en la pregària, en el compliment honest del deure; en aquest silenci de la vida quotidiana, anar donant la vida, com la dona la mare sense escarafalls, amb la senzillesa del martiri maternal, dona a llum, dona de mamar, fa créixer, cuida amb afecte el seu fill. És donar la vida. És martiri». Fins aquí la citació. Si, ser mare no significa només portar al món un fill, sinó que és també una elecció de vida: què tria una mare? Quina és l'elecció de vida d'una mare? L'elecció de vida d'una mare és l'elecció de donar la vida. I això és gran, això és bell.

Una societat sense mares seria una societat inhumana, perquè les mares sempre saben testimoniar, fins i tot en els pitjors moments, la tendresa, la dedicació, la força moral. Les mares sovint transmeten també el sentit més profund de la pràctica religiosa: en les primeres oraci-

ons, en els primers gestos de devoció que un nen aprèn, s'inscriu el valor de la fe en la vida d'un ésser humà. És un missatge que les mares creients saben transmetre sense gaires explicacions: aquestes vindran després, però la llavor de la fe es troba en aquests primers, preciosíssims moments. Sense les mares, no sols no hi hauria nous fidels, sinó que la fe perdria bona part del seu escalf senzill i profund. I l'Església es mare, amb tot això. És la nostra mare! Nosaltres no som orfes, tenim una mare. La Mare de Déu, la mare Església i la nostra mare. No som orfes, som fills de l'Església, som fills de la Mare de Déu i som fills de les nostres mares.

Estimades mares, gràcies, gràcies pel que sou en la família i per allò que doneu a l'Església i al món. I a tu estimada Església gràcies, gràcies per ser mare. I a tu Maria, Mare de Déu, gràcies per fer-nos veure Jesús. I a totes les mamàs aquí presents, les saludem amb un aplaudiment!

III/ Pare (I)*

Benvolguts germans i germanes, bon dia!

Reprenem el camí de les catequesis sobre la família. Avui ens deixem guiar per la paraula pare, una paraula més que cap altra amb valor especial per a nosaltres, els cristians, perquè és el nom amb què Jesús ens va ensenyar a anomenar Déu: *pare*. El significat d'aquest nom va rebre una nova profunditat precisament a partir de la manera com Jesús l'utilitzava per a adreçar-se a Déu i manifestar la seva relació especial amb ell. El misteri beneït de la intimitat de Déu, Pare, Fill i Esperit, revelat per Jesús, és el cor de la nostra fe cristiana.

Pare és una paraula coneguda per tots, una paraula universal. Indica una relació fonamental

* Audiència general del 28 de gener de 2015.

la realitat de la qual és tan antiga com la història de l'home. Avui, però, s'ha arribat a afirmar que la nostra societat és una «societat sense pares». En altres termes, especialment en la cultura occidental, la figura del pare estaria simbòlicament absent, desviada, esvaïda. En un primer moment això es va percebre com un alliberament: alliberament del pare-patró, del pare com a representant de la llei que s'imposa des de fora, del pare com a censor de la felicitat dels fills i obstacle a l'emancipació i autonomia dels joves. A vegades en algunes cases, en el passat, hi regnava l'autoritarisme, en alguns casos fins i tot el maltractament: pares que tractaven els seus fills com servents, sense respectar les exigències personals del seu creixement; pares que no els ajudaven a seguir el seu camí amb llibertat —si bé no és fàcil educar un fill en llibertat—; pares que no els ajudaven a assumir les seves responsabilitats per a construir el seu futur i el de la societat.

Això, certament, no és una bona actitud. I, com s'esdevé sovint, es passa d'un extrem a l'altre. El problema dels nostres dies no sembla ser ja

tant la presència maneffla dels pares, sinó més aviat la seva absència, el fet de no estar presents. Els pares estan algunes vegades tan concentrats en ells mateixos i en el seu treball, i a vegades en les realitzacions individuals pròpies, que obliden fins i tot la família. I deixen sols els petits i els joves. Quan era bisbe de Buenos Aires percebia el sentit de l'orfenesa que viuen avui els nois; i sovint preguntava als pares si jugaven amb els seus fills, si tenien el valor i l'amor de perdre temps amb els fills. I la resposta, en la majoria dels casos, no era bona. «És que no puc perquè tinc molta feina...» I el pare estava absent per a aquell fill que creixia, no jugava amb ell, no, no perdia temps amb ell.

Ara, en aquest camí comú de reflexió sobre la família, vull dir a totes les comunitats cristianes que hem d'estar més atents: l'absència de la figura paterna en la vida dels petits i dels joves produeix llacunes i ferides que poden ser fins i tot molt greus. I, en efecte, les desviacions dels nens i adolescents poden donar-se, en bona part, per aquesta absència, per la manca d'exemples i de guies autoritzats en la seva vida de cada dia,

per la manca de proximitat, la manca d'amor per part dels pares. El sentiment d'orfenesa que viuen avui molts joves és més profund que no ens pensem.

Són orfes en la família, perquè els pares sovint estan absents, fins i tot físicament, de casa, però sobretot perquè, quan hi són, no es comporten com a pares, no dialoguen amb els seus fills, no compleixen amb la seva tasca educativa, no donen als fills, amb el seu exemple acompanyat de paraules, principis, valors, regles de vida que necessiten tant com el pa. La qualitat educativa de la presència paterna és molt més necessària quan el pare es veu obligat pel treball a ser lluny de casa. A vegades sembla que els pares no sàpiguen gaire bé quin és el lloc que ocupen en la família i com educar els fills. I, llavors, en el dubte, s'abstenen, es retiren i descuiden les seves responsabilitats, potser refugiant-se en una certa relació «d'igual a igual» amb els seus fills. És cert que has de ser company del teu fill, però sense oblidar que tu ets el pare. Si et comportes només com un company del teu fill, això no li farà bé.

I aquest problema el veiem també en la comunitat civil. La comunitat civil, amb les seves institucions, té una certa responsabilitat —podem dir paternal— envers els joves, una responsabilitat que a vegades es descuida o s'exerceix malament. També ella sovint els deixa orfes i no els proposa una perspectiva vertadera. Els joves es queden, d'aquesta manera, orfes de camins segurs per recórrer, orfes de mestres de qui fiar-se, orfes d'ideals que escalfin el cor, orfes de valors i d'esperances que els sostinguin cada dia. Els omplen, en canvi, d'ídols però els roben el cor; els impulsen a somniar amb diversions i plaers, però no se'ls dóna treball; se'ls il·lusiona amb el déu diner, negant-los la riquesa veritable.

I llavors ens farà bé a tots, pares i fills, tornar a escoltar la promesa que Jesús va fer als seus deixebles: «No us deixaré pas orfes» (Jn 14,18). És ell, en efecte, el camí que cal recórrer, el Mestre a qui cal escoltar, l'esperança que el món pot canviar, que l'amor venç l'odi, que pot haver-hi un futur de fraternitat i de pau per a tots. Algun de vosaltres podrà dir-me: «Però, pare, avui ha estat massa

negatiu. Ha parlat només de l'absència dels pares, d'allò que passa quan els pares no són a prop dels seus fills...» És veritat, he volgut destacar això perquè dimecres vinent continuaré aquesta catequesi posant en relleu la bellesa de la paternitat. Per això he triat començar per la foscor per arribar a la llum. Que el Senyor ens ajudi a comprendre bé aquestes coses. Gràcies.

Benvolguts germans i germanes, bon dia!

Avui vull desenvolupar la segona part de la reflexió sobre la figura del pare en la família. El darrer dia vaig parlar del perill dels pares «absents», avui vull mirar més aviat l'aspecte positiu. També sant Josep va ser temptat de deixar Maria, quan va descobrir que estava embarassada; però va intervenir l'àngel del Senyor, que li va revelar el disseny de Déu i la seva missió de pare putatiu; i Josep, home just, «va prendre a casa la seva esposa» (Mt 1,24) i es va convertir en el pare de la família de Natzaret.

Cada família necessita el pare. Avui ens centrem en el valor del seu paper, i voldria partir

* Audiència general del 4 de febrer de 2015.

d'algunes expressions que es troben en el llibre dels Proverbis, paraules que un pare adreça al seu fill, i diu així: «Fill meu, si el teu cor es fa savi, també el meu cor se n'alegra; tot jo ho celebraré quan parlaràs honradament» (Pr 23,15-16). No es podria expressar millor l'orgull i l'emoció d'un pare que reconeix haver transmès al fill allò que importa de veritat en la vida, o sigui, un cor savi. Aquest pare no diu: «Etic orgullós de tu perquè ets precisament igual que jo, perquè repeteixes les coses que jo dic que jo faig.» No, no li diu senzillament alguna cosa. Li diu quelcom molt més important, que podríem interpretar així: «Seré feliç cada vegada que et vegi actuar amb saviesa, i m'emocionaré cada vegada que t'escolti parlar amb rectitud. Això és el que t'he volgut deixar, per tal que es converteixi en quelcom teu: el costum de sentir i obrar, parlar i jutjar amb saviesa i rectitud. I per tal que poguessis ser així, t'he ensenyat allò que no sabies, he corregit errors que no veies. T'he fet sentir un afecte profund i al mateix temps discret, que potser no has reconegut del tot

quan eres jove i incert. T'he donat un testimoni de rigor i de fermesa que potser no has comprès, quan hauries volgut només complicitat i protecció. Jo mateix, en primer lloc, he hagut de posar-me a la prova de la saviesa del cor, i vetllar els excessos del sentiment i del ressentiment, per a carregar el pes de les incomprendensions inevitables i trobar les paraules justes per a fer-me entendre. Ara» —continua el pare—, «quan veig que tu intentes ser així amb els teus fills, i amb tothom, m'emociono. Sóc feliç de ser el teu pare.» I això és el que diu un pare savi, un pare madur.

Un pare sap bé com costa transmetre aquesta herència: quanta proximitat, quanta dolçor i quanta fermesa. Però, quant de consol i quanta recompensa es rep quan els fills rendeixen honor a aquesta herència. És una alegria que recompensa qualsevol fatiga, que supera qualsevol incomprendió i guareix cada ferida.

La primera necessitat, per tant, és precisament aquesta: que el pare estigui present en la família. Que sigui proper a l'esposa, per a com-

partir-ho tot, alegries i dolors, cansaments i esperances. I que sigui proper als fills en el seu creixement: quan juguen i quan tenen ocupacions, quan són despreocupats i quan estan angoixats, quan s'expressen i quan són taciturns, quan es llancen i quan tenen por, quan fan un pas equivocat i quan tornen a trobar el camí; pare present, sempre. Dir present no és el mateix que dir controlador, perquè els pares massa controladors anul·len els fills, no els deixen créixer.

L'Evangeli ens parla de l'exemplaritat del Pare que està en el cel —l'únic, diu Jesús, que pot ser anomenat veritablement «Pare bo» (cf. Mc 10,18). Tothom coneix aquesta extraordinària paràbola anomenada del «fill pròdig», o millor del «pare misericordiós», que es troba a l'Evangeli de Sant Lluç, en el capítol 15 (cf. 15,11-32). Quanta dignitat i quanta tendresa en l'espera d'aquell pare que és a la porta de casa esperant que el fill torni. Els pares han de ser pacients. Moltes vegades no hi ha altra cosa a fer més que esperar; resar i esperar amb paciència, dolçor, magnanimitat i misericòrdia.

Un bon pare sap esperar i sap perdonar des del fons del cor. És cert, sap també corregir amb fermesa: no és un pare dèbil, complaent, sentimental. El pare que sap corregir sense humiliar és el mateix que sap protegir sense guardar res per a ell. Una vegada vaig escoltar en una reunió de matrimonis un pare que deia: «Algunes vegades he de castigar una mica els meus fills... però mai bruscament per a no humiliar-los.» Que bonic! Té sentit de la dignitat. Ha de castigar, ho fa de la manera justa, i continua endavant.

Així, doncs, si hi ha algú que pugui explicar en profunditat la pregària del parenostre, ensenyada per Jesús, és precisament qui viu en primera persona la paternitat. Sense la gràcia que ve del Pare que està en el cel, els pares perden valentia i abandonen el camp. Però els fills necessiten trobar un pare que els espera quan retornen dels seus fracassos. Faran de tot per a no admetre-ho, per a no fer-ho veure, però el necessiten; i no trobar-lo obre en ells ferides difícils de tancar.

L'Església, mare nostra, està compromesa a donar suport amb totes les seves forces a la pre-

sència bona i generosa dels pares en les famílies, perquè ells són per a les noves generacions custodis i mitjancers insubstituïbles de la fe en la bondat, de la fe en la justícia i en la protecció de Déu, com sant Josep.

Crida

Una vegada més el meu pensament s'adreça a l'estimat poble ucraïnès. Lamentablement la situació està empitjorant i s'agreuja la contraposició entre les parts. Preguem sobretot per les víctimes, entre les quals hi ha moltíssims civils, i per les seves famílies, i demanem al Senyor que acabi com més aviat millor aquesta horrible violència fratricida. Renovo una crida sentida a fi que es facin esforços —fins i tot a nivell internacional— en favor de la represa del diàleg, única via possible per a fer que torni la pau i la concòrdia en aquesta terra turmentada. Germans i germanes, quan sento les paraules *victòria* o *derrota* sento un gran dolor, una gran tristesa dins el cor. No són paraules justes; l'única paraula justa és *pau*. Aquesta és l'única paraula justa. Penso en

vosaltres, germans i germanes ucraïnesos... Penseu, això és una guerra entre cristians. Tots vosaltres teniu el mateix baptisme. Esteu lluitant entre cristians. Penseu en aquest escàndol. I preguem tots, perquè l'oració és la nostra protesta davant Déu en temps de guerra.

Benvolguts germans i germanes, bon dia!

Després d'haver reflexionat sobre la figura de la mare i del pare, en aquesta catequesi sobre la família voldria parlar del fill o, millor, dels fills. M'inspiro en una bonica imatge d'Isaïes. Escriu el profeta: «Tots aquests s'han aplegat per venir cap a tu. Els teus fills arriben de lluny, les teves filles són dutes als braços. Ho veuràs i t'estremiràs de goig. El teu cor, meravellat, s'eixamplará» (60,4-5a). És una imatge esplèndida, una imatge de la felicitat que es realitza en la unió entre els pares i els fills, que caminen junts vers un futur de llibertat i de pau, després d'un temps llarg de privacions i

* Audiència general del 11 de febrer de 2015.

de separacions, quan el poble hebreu es trobava lluny de la pàtria.

Efectivament, hi ha un lligam estret entre l'esperança d'un poble i l'harmonia entre les generacions. Això ho hem de pensar bé. Hi ha un lligam estret entre l'esperança d'un poble i l'harmonia entre les generacions. La joia dels fills fa bategar els cors dels pares i reobre el futur. Els fills són la joia de la família i de la societat. No són un problema de biologia reproductiva, ni és una de tantes maneres de realitzar-se. I encara menys són una possessió dels pares... No. Els fills són un do, són regal: ho enteneu? Els fills són un do. Cadascun és únic i irrepetible; i això no obstant està sens dubte lligat a les seves arrels. Ser fill i fills, de fet, segons el disseny de Déu, significa portar en un mateix la memòria i l'esperança d'un amor que s'ha realitzat engendrant la vida d'un altre ésser humà original i nou. I per als pares cada fill en ell mateix és diferent. Permeteu-me un record de família. Recordo la meua mare, que deia de nosaltres —érem cinc: «Tinc cinc fills.» Quan li preguntaven: «Quin és el teu

preferit?», els responia: «Tinc cinc fills com tinc cinc dits. [Ensenya els dits de la mà] Si m'ajupo aquest, em fa mal; si m'ajupo aquest altre, em fa mal. Em fan mal tots cinc. Tots són fills meus, però tots són diferents com els dits d'una mà.» I així és la família! Els fills són diferents, però tots són fills.

A un fill se l'estima perquè és fill: no perquè és maco, o perquè és així o aixà; no, perquè és fill! No perquè pensa com jo o fa el que jo vull. Un fill és un fill: una vida generada per nosaltres però destinada a ells, al seu bé, al bé de la família, de la societat, de tota la humanitat.

D'aquí ve també la profunditat de l'experiència humana de ser fill i filla, que ens permet descobrir la dimensió més gratuïta de l'amor, que no deixa mai de sorprendre'ns. I la bellesa de ser estimats abans: els fills són estimats abans que arribin. Quantes vegades trobo les futures mares a la plaça que m'ensenyen la panxa i em demanen la benedicció... Aquests infants són estimats abans de venir al món. I això és gratuïtat, això és amor; són estimats abans del naixement, com

l'amor de Déu que ens estima sempre abans. Són estimats abans d'haver fer res per merèixer-ho, abans de saber parlar o pensar, fins i tot abans de venir al món! Ser fills és la condició fonamental per a conèixer l'amor de Déu, que és la font darrera d'aquest miracle autèntic. A l'ànima de cada fill, pel fet de ser vulnerable, Déu hi posa el segell d'aquest amor, que és a la base de la seva dignitat personal, una dignitat que res ni ningú no podrà destruir.

Avui sembla més difícil per als fills imaginar el seu futur. Els pares —ho esmentava en la catequesi precedent— potser han fet un pas enrere i els fills ho tenen més complicat a l'hora de fer els seus passos endavant. Podem fer una bona comparació amb les generacions del nostre Pare celestial, que deixa lliure a cadascun de nosaltres però no ens deixa mai sols. I si fracassem, ell ens continua seguint amb paciència sense disminuir el seu amor per nosaltres. El Pare celestial no fa passos endarrere en el seu amor per nosaltres, mai! Va sempre endavant i si no pot continuar endavant ens espera, però no va mai endarrere;

vol que els seus fills siguin coratjosos i facin els seus passos endavant.

Els fills, per la seva part, no han de tenir por de voler construir un món nou: és just per a ells desitjar que sigui millor que el que han rebut! Però això s'ha de fer sense arrogància, sense presumcions. Els fills necessiten saber reconèixer el valor, i han de retre honor sempre als pares.

El quart manament demana als fills —i tot en som!— honrar el pare i la mare (cf. Ex 20,12). Aquest manament ve just després d'aquells que fan referència a Déu mateix. De fet conté alguna cosa de sagrat, alguna cosa de diví, alguna cosa que es troba a l'arrel de cada altre tipus de respecte entre els homes. I en la formulació bíblica del quart manament s'hi afegeix: «Així tindràs llarga vida en el país que et dona el Senyor, el teu Déu.» El lligam virtuós entre les generacions és garantia de futur, i és garantia d'una història veritablement humana. Una societat de fills que no honren els pares és una societat sense honor; quan no s'honoren els pares es perd l'honor propi! És una societat destinada a om-

plir-se de joves àrids i cobdiciosos. Però, també una societat avara de descendència, que no vol envoltar-se de fills, que els considera sobretot una preocupació, un pes, un risc, és una societat deprimida. Pensem en tantes societats que coneixem aquí a Europa: són societat deprimides, perquè no volen fills, no tenen fills, el percentatge de naixements no arriba a l'u per cent. Per què? Cadascun de nosaltres que pensi i respongui. Si una família generosa en fills es veu com un pes, hi ha alguna cosa que no funciona! La generació dels fills ha de ser responsable, com ho ensenya ja l'encíclica *Humanæ vitæ* del beat Pau VI, però tenir més fills no pot convertir-se automàticament en una elecció irresponsable. No tenir fills és una elecció egoïsta. La vida re-juveneix i obté energia multiplicant-se: S'enriqueix, no s'empobreix! Els fills aprenen a fer-se càrrec de la seva família, maduren en compartir els seus sacrificis, creixen en la valoració dels seus dons. L'experiència alegre de la fraternitat fa tenir respecte i cura dels pares, als quals

devem el nostre reconeixement. Molts de vosaltres aquí presents teniu fills i tots som fills. Fem una cosa, un minut de silenci. Cadascun de nosaltres que pensi en el seu cor en les seus fills —si en té—, que hi pensi en silenci. I tots pensem en els nostres pares i donem gràcies a Déu pel do de la vida. En silenci, els qui tinguin fills que hi pensin, i tots pensem en els nostres pares. [silenci] Que el Senyor beneeixi els nostres pares i beneeixi els nostres fills.

Que Jesús, el Fill etern, que va ser fill en el temps, ens ajudi a trobar el camí d'una nova irradiació d'aquesta experiència humana tan simple i tan gran que és ser fills. En el multiplicar-se de la generació hi ha un misteri d'enriquiment de la vida de tots, que ve de Déu mateix. Hem de redescobrir-ho, desafiant els prejudicis; i viure-ho, en la fe, en alegria perfecta. I us dic: com n'és, de bonic, quan passo enmig vostre i veig els pares i les mares que aixequen els seus fills perquè els beneeixi; aquest és un gest gairebé diví. Gràcies per fer-ho!

Crida

Segueixo amb preocupació les notícies rebudes de Lampedusa, on es compten més morts entre els immigrants per raó del fred que han tingut durant la travessia del Mediterrani. Vull assegurar la meva pregària per les víctimes i us animo novament a la solidaritat a fi que a ningú no li manqui l'ajuda necessària.

Convido finalment a pregar pel Consistori que es farà aquests dies propers. Que l'Esperit Sant assisteixi els treballs del Col·legi Cardenal·lic i il·lumini els nous Cardenals i el seu servei a l'Església.

Benvolguts germans i germanes, bon dia!

En el nostre camí de catequesi sobre la família, després d'haver considerat el paper de la mare, del pare i dels fills, avui és el torn dels germans: *Germà* i *germana* són paraules que el cristianisme estima molt. I gràcies a l'experiència familiar són paraules que totes les cultures i totes les èpoques comprenen.

El vincle fraternal té un lloc especial en la història del poble de Déu, que rep la revelació en la vivacitat de l'experiència humana. El salmista canta la bellesa de la relació fraternal: «Que n'és, de bo i agradable, viure tots junts els germans!» [Sl 133 (132),1]. I això és cert, la fra-

* Audiència general del 18 de febrer de 2015.

ternitat és bonica. Jesucrist va portar a la plenitud fins i tot aquesta experiència humana de ser germans i germanes, assumint-la en l'amor trinitari i potenciant-la de tal manera que vagi molt més enllà dels vincles de parentiu i pugui superar qualsevol mur d'estranyesa.

Sabem que quan la relació fraternal es malmet, quan s'arruïna la relació entre germans, s'obre el camí cap a experiències doloroses de conflicte, de traïció, d'odi. El relat bíblic de Caïn i Abel constitueix l'exemple d'aquest resultat negatiu. Després de l'assassinat d'Abel, Déu pregunta a Caïn: «On és el teu germà Abel?» (Gn 4,9a). És una pregunta que el Senyor continua repetint a cada generació. I lamentablement, a cada generació, no deixa de repetir-se també la dramàtica resposta de Caïn: «No ho sé. Que potser sóc el guardià del meu germà?» (Gn 4,9b). La ruptura del vincle entre germans és una cosa lletja i dolenta per a la humanitat. Fins i tot dins la família, quants germans es barallen per coses petites, o per una herència, i després no es parlen més ni se saluden. Això és lleig! La fraterni-

tat és una cosa gran quan es pensa que tots els germans han viscut en el si de la mateixa mare durant nou mesos, vénen de la carn de la mare. I no es pot trencar la germanat. Pensem una mica: tots coneixem famílies que tenen germans dividits, que han renyit; demanem al Senyor per aquestes famílies —potser a la nostra família n'hi ha algun cas—, per tal que les ajudi a reunir els germans, a reconstituir la família. La fraternitat no s'ha de trencar, i quan es trenca passa el mateix que va passar amb Caïn i Abel. Quan el Senyor va preguntar a Caïn on era el seu germà, ell va respondre: «No ho sé, a mi no m'importa el meu germà.» Això és lleig, és una cosa molt, molt dolorosa d'escoltar. En les nostres pregàries preguem sempre pels germans que s'han distanciat.

El vincle de fraternitat que es forma en la família entre els fills, si es dona en un clima d'educació obert als altres, és la gran escola de llibertat i de pau. En la família, entre germans s'aprèn la convivència humana, com s'ha de conèixer en societat. Potser no sempre en som conscients, però és precisament la família

qui introdueix la fraternitat en el món. A partir d'aquesta primera experiència de fraternitat, nodrida pels afectes i per l'educació familiar, l'estil de la fraternitat s'irradia com una promesa damunt tota la societat i damunt les relacions entre els pobles.

La benedicció que Déu, en Jesucrist, vessa damunt aquest vincle de fraternitat el dilata d'una manera inimaginable, fent-lo capaç d'anar més enllà de qualsevol diferència de nació, llengua, cultura i fins i tot religió.

Penseu com arriba a ser la relació entre els homes, fins i tot sent molt diferents entre ells, quan poden dir d'un altre: «Aquest és precisament com un germà, aquesta és precisament com una germana per a mi.» Això és bonic! La història, per altra banda, ha mostrat suficientment que fins i tot la llibertat i la igualtat, sense la fraternitat, poden omplir-se d'individualisme i de conformisme, fins i tot d'interès personal.

La fraternitat en la família resplendeix de manera especial quan veiem la cura, la paciència, l'afecte amb què s'envolta el germanet o

germaneta més dèbils, malalts o amb discapacitat. Els germans i germanes que fan això són moltíssims arreu del món, i potser no n'apreciem suficientment la generositat. I quan els germans són molts en la família —avui he saludat una família que té nou fills— el més gran o la més gran ajuda el pare i la mare a cuidar els més petits. I és bonic aquest treball d'ajuda entre els germans.

Tenir un germà, una germana que t'estima és una experiència forta, impagable, insubstituïble. El mateix passa en la fraternitat cristiana. Els més petits, els més dèbils, els més pobres han d'entendrir-nos: tenen «dret» a omplir-nos l'ànima i el cor. Sí, ells són els nostres germans i com a tals hem d'estimar-los i tractar-los. Quan això es dona, quan els pobres són com de casa, la nostra fraternitat cristiana mateixa cobra vida novament. Els cristians, efectivament, van a l'encontre dels pobres i dels dèbils no per a obeir un programa ideològic, sinó perquè la paraula i l'exemple del Senyor ens diuen que tots som germans. Aquest és el principi de l'amor

de Déu i de tota justícia entre els homes. Us suggereixo una cosa: abans d'acabar, em falten poques línies, en silenci, cada un de nosaltres, pensem en els nostres germans, en les nostres germanes, i en silenci, des del cor, preguem per ells. Un instant de silenci.

Així, doncs, amb aquesta pregària els hem portat a tots, germans i germanes, amb el pensament, amb el cor, aquí a la plaça per a rebre la benedicció.

Avui més que mai cal tornar a posar la fraternitat al centre de la nostra societat tecnocràtica i burocràtica: llavors també la llibertat i la igualtat prendran la seva entonació justa. Per això, no privem les nostres famílies amb massa lleugeresa, per sotmetiment o per por, de la bellesa d'una experiència fraternal àmplia de fills i filles. I no perdem la nostra confiança en l'amplitud d'horitzó que la fe és capaç de treure d'aquesta experiència, il·luminada per la benedicció de Déu.

Crida

Voldria convidar novament a pregar pels nostres germans egipcis que fa tres dies van ser assassinats a Líbia per l'única raó de ser cristians. Que el Senyor els aculli a casa seva i doni consol a les seves famílies i a les seves comunitats.

Preguem també per la pau a l'Orient Mitjà i al Nord d'Àfrica, recordant tots els difunts, ferits i refugiats. Que la comunitat internacional pugui trobar solucions pacífiques a la difícil situació a Líbia.

VII/ **Els avis (I)***

Benvolguts germans i germanes, bon dia!

La catequesi d'avui i la del proper dimecres estan dedicades als ancians, que, dins l'àmbit de la família, són els avis, els oncles. Avui reflexionarem sobre la problemàtica condició actual dels ancians, i la propera vegada, és a dir, el proper dimecres, més en positiu sobre la vocació continguda en aquesta edat de la vida.

Gràcies als progressos de la medicina la vida s'ha allargat: però la societat no s'ha «obert» a la vida. El nombre d'ancians s'ha multiplicat, però les nostres societats no s'han organitzat suficientment per a fer-los espai, amb respecte just i consideració concreta a la seva fragili-

* Audiència general del 4 de març de 2015.

tat i a la seva dignitat. Mentre som joves, som propensos a ignorar la vellesa, com si fos una malaltia que s'ha de mantenir allunyada; quan després arribem a vells, especialment si som pobres, si estem malalts i sols, experimentem les llacunes d'una societat programada a partir de l'eficiència, que, com a conseqüència, ignora els ancians. I els ancians són una riquesa, no es poden ignorar.

Benet XVI, en visitar una casa per a ancians, va utilitzar paraules clares i profètiques, deia: «La qualitat d'una societat, voldria dir d'una civilització, es jutja també per com es tracta els ancians i pel lloc que se'ls reserva en la vida en comú» (12 de novembre de 2012). És cert, l'atenció als ancians parla de la qualitat d'una civilització. Es presta atenció a l'ancià en una civilització? Hi ha lloc per a l'ancià? Aquesta civilització seguirà endavant si sap respectar la saviesa, la saviesa dels ancians. En una civilització en què no hi ha lloc per als ancians, o en què se'ls descarta perquè creen problemes, aquesta societat porta damunt seu el virus de la mort.

A Occident, els estudiosos presenten el segle actual com el segle de l'envelliment: els fills disminueixen, els ancians augmenten. Aquest desequilibri ens interpel·la, encara més, és un gran desafiament per a la societat contemporània. Però una cultura del guany insisteix a presentar els ancians com un pes, un destorb. No sols no produeixen, pensa aquesta cultura, sinó que són una càrrega: en definitiva, quin és el resultat de pensar així? Es descarten. És lleig veure els ancians descartats, és una cosa lletja, és pecat. No es diu obertament, però es fa. Hi ha un punt de covardia en aquest habitar-se a la cultura del refús, però estem acostumats a descartar gent. Volem esborrar la nostra ja crescuda per a la debilitat i la vulnerabilitat; però actuant així augmentem en els ancians l'angoixa de ser mal suportats i abandonats.

Ja en el meu ministeri a Buenos Aires vaig tocar amb la mà aquesta realitat amb els seus problemes: «Els ancians són abandonats i no sols en la precarietat material. Són abandonats en la incapacitat egoista d'acceptar els seus lí-

mits, que reflecteixen els nostres límits, en les nombroses dificultats que avui han de superar per a sobreviure en una civilització que no els permet participar, donar el seu parer, ni ser referents segons el model de consum on “només els joves poden ser útils i poden gaudir”. Aquests ancians, en canvi, haurien de ser, per a tota la societat, la reserva de saviesa del nostre poble. Els ancians són la reserva de la saviesa del nostre poble. Amb quina facilitat es deixa dormir la consciència quan no hi ha amor!» (*Sols l'amor ens pot salvar*, Ciutat del Vaticà 2013). I això passa. Quan visitava les residències d'ancians, recordo que parlava amb cadascun d'ells i moltes vegades vaig escoltar això: «Com esteu? I els vostres fills?» «Bé, bé.» «Quants fills teniu?» «Molts.» «I vénen a veure-us?» «Sí, sí, sempre, sí, vénen.» «Quan van venir per darrera vegada?» Recordo que una anciana em va dir: «Ah, per Nadal.» I érem a l'agost. Vuit mesos sense rebre la visita dels fills, vuit mesos abandonada. D'això se'n diu pecat mortal, entesos? En una ocasió, quan era petit, la meva àvia ens va

explicar una història d'un avi vellet que quan menjava es tacava perquè no podia portar bé la cullera a la boca. I el fill, és a dir, el pare de la família, havia decidit treure'l de la taula comuna i va fer fer una tauleta a la cuina, on no es veia, perquè mengés sol. Així no faria un mal paper quan vinguessin els amics a dinar o a sopar. Pocs dies després, quan va arribar a casa, va trobar el seu fill més petit que jugava amb la fusta, el martell i els claus, fent alguna cosa, i li va dir: «Què fas?» «Faig una taula, papa.» «Una taula, per a què?» «Per a tenir-la quan tu siguis vell, així podràs dinar-hi.» Els nens tenen més consciència que nosaltres.

En la tradició de l'Església hi ha un bagatge de saviesa que sempre ha sostingut una cultura de la proximitat als ancians, una disposició a l'acompanyament afectuós i solidari en aquesta part final de la vida. Aquesta tradició té la seva arrel en la Sagrada Escripura, com ho testimonien, per exemple, aquestes expressions del Llibre del Siràcida: «No refusis el que contenen els ancians, que ells també ho van aprendre

dels seus pares; d'ells aprendràs a tenir seny i a donar una resposta quan més calgui» (Sir 8,9).

L'Església no pot i no vol conformar-se a una mentalitat d'intolerància, i molt menys d'indiferència i menyspreu pel que fa a la vellesa. Hem de despertar el sentit col·lectiu de gratitud, d'afecte, d'hospitalitat, que facin sentir l'ancià com a part viva de la seva comunitat.

Els ancians són homes i dones, pares i mares que van estar abans que nosaltres en el mateix camí, a la mateixa casa que nosaltres, en la nostra lluita diària per una vida digna. Són homes i dones dels quals rebrem molt. L'ancià no és un enemic. L'ancià som nosaltres: d'aquí a poc, d'aquí a molt, inevitablement de tota manera, fins i tot si no ho pensem. I si no aprenem a tractar bé els ancians, així ens tractaran a nosaltres

Tots els ancians som una mica fràgils. Alguns, però, són especialment dèbils, molts estan sols i amb el pes de la malaltia. Alguns depenen de tractaments indispensables i de l'atenció dels altres. Farem per això un pas en-

rere? Els abandonarem al seu destí? Una societat sense proximitat, on la gratuïtat i l'afecte sense contrapartida —fins i tot entre desconeguts— van desapareixent, és una societat perversa. L'Església, fidel a la Paraula de Déu, no pot tolerar aquestes degeneracions. Una comunitat cristiana en què proximitat i gratuïtat ja no fossin considerades indispensables, perdria amb elles la seva ànima. On no hi ha consideració vers els ancians, no hi ha futur per als joves.

VIII/ **Els avis (II)***

Benvolguts germans i germanes, bon dia!

En la catequesi d'avui continuem la reflexió sobre els avis, considerant el valor i la importància del seu paper dins la família. Ho faig identificant-me amb aquestes persones, perquè jo també estic dins aquesta franja d'edat.

Quan he estat a les Filipines, el poble filipí em saludava dient: «Lolo Kiko» —això vol dir ‘avi Francesc’— «Lolo Kiko», deien! Una primera cosa és important de subratllar: és cert que la societat tendeix a descartar-nos, però el Senyor segur que no. El Senyor no ens descarta mai. Ell ens crida a seguir-lo en cada edat de la vida, i també l'ancianitat conté una gràcia i una

* Audiència general del 11 de març de 2015.

missió, una veritable vocació del Senyor. L'ancianitat és una vocació. No és encara el moment de «llençar els rem». Aquest període de la vida és diferent dels precedents, no n'hi ha cap dubte; haurem d'inventar-nos-el una mica, perquè les nostres societats no estan a punt, espiritualment, i moralment, de donar a això, a aquest moment de la vida, el valor ple que té. En altre temps no era normal tenir temps a disposició; avui ho és molt més. I també en l'espiritualitat cristiana ens ha agafat una mica per sorpresa, i es tracta de definir una espiritualitat de les persones ancianes. Gràcies a Déu, però, no manquen els testimoniatges de sants i santes ancians!

Vaig quedar molt colpit per la Jornada pels ancians que vam fer, aquí a la plaça de Sant Pere, l'any passat. La plaça era plena. Vaig escoltar històries d'ancians que es dediquen als altres, i també històries de parelles d'esposos que deien: «Celebrem el 50è aniversari de matrimoni, celebrem el 60è aniversari de matrimoni.» És important fer-ho veure als joves, que

es cansen aviat; és important el testimoniatge dels ancians en la fidelitat. I en aquesta plaça n'hi havia molts, aquell dia. És una reflexió per a continuar, tant en l'àmbit eclesial com en el civil. L'Evangelí ens ve a l'encontre amb una imatge molt bonica, commovedora i encoratjant. És la imatge de Simeó i d'Anna, dels quals ens parla l'evangelí de la infància de Jesús escrit per sant Lluc. Eren certament vells, *l'ancià* Simeó i la profetessa Anna, que tenia vuitanta-quatre anys. No amagava l'edat, aquesta dona. L'Evangelí diu que esperaven la vinguda de Déu cada dia, amb gran fidelitat, al llarg dels anys. Ells volien veure aquell dia, comprendre'n els signes, intuir-ne l'inici. Potser estaven fins i tot resignats a morir abans: aquella llarga espera continuava ocupant tota la seva vida, no tenien cap altra comesa més important que aquesta: esperar el Senyor i pregar. I bé, quan Maria i Josep van arribar al temple per complir el que manava la Llei, Simeó i Anna es van sentir empesos, animats per l'Esperit Sant (cf. Lc 2,27). El pes de les expectatives de l'edat van desapa-

rèixer en un moment. Van reconèixer l'Infant, i van descobrir una nova força, per a una nova tasca: donar gràcies i donar testimoniatge per aquest signe de Déu. Simeó va improvisar un himne preciós de joia (cf. Lc 2,29-32) —va ser un poeta en aquell moment— i Anna va esdevenir la primera predicadora de Jesús: «Parlava de l'infant a tots els qui esperaven que Jerusalem seria alliberada» (Lc 2,38).

Benvolguts avis, benvolguts ancians, seguim el camí d'aquestes persones grans extraordinàries! Convertim-nos també nosaltres en poetes de la pregària: acostumem-nos a cercar paraules nostres, recuperem aquelles que ens ensenya la Paraula de Déu. És un gran do per a l'Església, la pregària dels avis i dels ancians! La pregària dels ancians i dels avis és un do per a l'Església, és una riquesa! És una gran injecció de saviesa també per a tota la societat: sobretot per a aquella que està més indiferent, massa ocupada, massa distreta. Cadascú ha de cantar, també per a ell, cantar els senyals de Déu, proclamar els senyals de Déu, pregar per

ells! Mirem Benet XVI, que es va estimar més passar l'últim període de la seva vida dedicat a la pregària i a l'escolta de Déu! És bonic, això! Un gran creient del segle passat, de tradició ortodoxa, Olivier Clément, deia: «Una civilització on no es pregui més és una civilització on la vellesa no té gaire sentit. I això és terrible, tenim necessitat en primer lloc de tots els ancians que preguen, perquè la vellesa ens ha estat donada per a això mateix. És una cosa bonica, la pregària dels ancians.

Nosaltres podem donar gràcies al Senyor pels béns que hem rebut, i reomplir la buidor que envolta la ingratitud. Podem intercedir per les expectatives de les noves generacions i donar dignitat a la memòria i als sacrificis de les generacions passades. Podem recordar als joves ambiciosos que una vida sense amor és una vida estèril. Podem dir als joves temerosos que l'angoixa pel futur pot ser vençuda. Podem ensenyar als joves massa enamorats d'ells mateixos que hi ha més joia a donar que a rebre. Els avis i les àvies formen la «coral» permanent

d'un gran santuari espiritual, on la pregària de súplica i el cant de lloança sostenen la comunitat que treballa i lluita en el camp de la vida.

La pregària, finalment, purifica de manera constant el cor. La lloança i la súplica a Déu prevenen l'enduriment del cor pel ressentiment i per l'egoisme. Com n'és, de dolent, el cinisme d'un ancià que ha perdut el sentit del seu testimoniatge, que menysprea els joves i que no comunica una saviesa de vida! En canvi, com n'és, de bo l'encoratjament que l'ancià aconsegueix transmetre als joves que es troben a la recerca del sentit de la fe i de la vida! És certament la missió dels avis, la vocació dels ancians. Les paraules dels avis tenen alguna cosa especial, per als joves. I ells ho saben. Les paraules que la meva àvia em va donar per escrit el dia de la meva ordenació sacerdotal, les porto encara amb mi, sempre dins el breviari, i les llegeixo sovint i em fan bé.

Com voldria una Església que desafii la cultura de l'exclusió amb la joia desbordant de la nova abraçada entre els joves i els ancians! I

això és el que demano avui al Senyor, aquesta abraçada!

IX/ **Els infants (I)***

Benvolguts germans i germanes, bon dia!

Després d'haver parlat de les diverses figures de la vida familiar —mare, pare, fills, germans, avis—, voldria acabar aquest primer grup de catequesi sobre la família parlant dels infants. Ho faré en dues parts: avui em centraré en el gran do que són els infants per a la humanitat —certament són un gran do per a la humanitat, però són també els grans exclosos, perquè ni tan sols els deixen néixer— i més endavant em centraré en algunes ferides que malauradament fan mal als infants. Recordo tants nens que he trobat durant el meu últim viatge a l'Àsia: plens de vida, d'entusiasme, i,

* Audiència general del 18 de març de 2015.

per altra banda, veig que en el món molts d'ells viuen en condicions indignes... De fet, per la manera com es tracta els infants es pot jutjar la societat, però no sols moralment, sinó també sociològicament segons si és una societat lliure o una societat esclava dels interessos internacionals.

Primer els nens ens recorden que tots, en els primers anys de la vida, hem estat completament dependents de les atencions i de la bondat dels altres. I el Fill de Déu no es va voler estalviar aquest passatge. És el misteri que contemplem cada any, per Nadal. El pessebre és la icona que ens comunica aquesta realitat de la manera més senzilla i directa. Però és curiós: a Déu no li costa fer-se entendre pels infants, i els infants no tenen problemes per entendre Déu. No és casual que a l'Evangeli hi hagi algunes paraules molt boniques i fortes de Jesús sobre «els petits». Aquesta paraula «petits» indica totes les persones que depenen de l'ajut dels altres, i en particular els infants. Per exemple Jesús diu: «T'enalteixo, Pare, Se-

nyor del cel i de la terra, perquè has revelat als senzills [els petits] tot això que has amagat als savis i entesos» (Mt 11,25). I també: «Mireu de no menysprear cap d'aquests petits, perquè us asseguro que en el cel els seus àngels veuen constantment cara a cara el meu Pare celestial» (Mt 18,10).

Per tant, els nens són en ells mateixos una riquesa per a la humanitat i també per a l'Església, perquè ens recorden constantment la condició necessària per entrar en el regne de Déu: no considerar-se autosuficients, sinó amb necessitat d'ajut, d'amor, de perdó. I tots necessitem ajut, amor i perdó!

Els infants ens recorden una altra cosa bonica, ens recorden que sempre som fills: encara que ens convertim en adults o ancians, encara que esdevinguem pares, encara que ocupem un lloc de responsabilitat, per sota de tot això queda la identitat de fill. Tots som fills. I això ens porta de nou al fet que la vida no ens l'hem donada nosaltres sinó que l'hem rebuda. El gran do de la vida és el primer regal que hem rebut.

Sovint correm el risc de viure oblidant-nos-en com si nosaltres fóssim els amos de la nostra existència, i en canvi som radicalment dependents. De fet, és motiu d'una gran alegria sentir que en cada edat de la vida, en cada situació, en cada condició social, som i continuem sent fills. Aquest és el principal missatge que els infants ens donen, amb la seva mateixa presència: només amb la presència ens recorden que tots nosaltres i cada un de nosaltres som fills.

Però hi ha tants dons, tantes riqueses que els infants porten a la humanitat. En recordo només alguns:

Porten la seva manera de veure la realitat amb una mirada confiada i pura. El nen té una confiança espontània en el pare i en la mare: té una confiança espontània en Déu, en Jesús, en la Mare de Déu. Al mateix temps, la seva mirada interior és pura, encara no s'ha contaminat amb la malícia, amb la duplicitat, amb les «incrústacions» de la vida que endureixen el cor. Sabem que els nens també tenen el pecat original, que tenen el seu egoisme, però conserven

una puresa i una simplicitat interior. I els infants no són diplomàtics: diuen el que senten, diuen el que veuen, de manera directa. I moltes vegades creen problemes als pares, dient davant d'altres persones: «Això no m'agrada perquè és dolent.» Però els nens diuen el que veuen, no són persones dobles, encara no han après aquella ciència de la duplicitat que nosaltres els adults malauradament coneixem.

Els nens també —en la seva simplicitat interior— porten en ells mateixos la capacitat de rebre i de donar tendresa. Tendresa és tenir un cor «de carn» i no «de pedra», com diu la Bíblia (cf. Ez 36,26). La tendresa és també poesia: és «sentir» les coses i els esdeveniments, no tractar-los com a mers objectes, només per usar-los, perquè serveixen.

Els nens tenen la capacitat de somriure i de plorar. Alguns, quan els agafo per abraçar-los, somriuen; d'altres em veuen vestit de color blanc i es pensen que sóc el metge i que els vull vacunar, i ploren... però espontàniament! Els nens són així: somriuen i ploren, dues coses que

en nosaltres, els grans, sovint «ens bloquegen», ja no en som capaços... Moltes vegades el nostre somriure esdevé un somriure de cartró, una cosa sense vida, un somriure apagat, també un somriure artificial, de pallasso. Els nens somriuen espontàniament i ploren espontàniament. Depèn sempre del cor, i sovint el nostre cor es bloqueja i perd aquesta capacitat de somriure, de plorar. I els nens ens poden ensenyar a somriure i a plorar altra vegada. Nosaltres mateixos ens hem de preguntar: somric espontàniament, amb frescor, amb amor, o el meu somriure és artificial? Jo ploro encara o potser he perdut la capacitat de plorar? Són dues preguntes molt humanes que ensenyen els nens.

Per totes aquestes raons Jesús invita els seus deixebles a «fer-nos com els infants», perquè «el Regne de Déu és dels qui són com ells» (cf. Mt 18,3; Mc 10,14).

Estimats germans i germanes, els nens porten vida, alegria, esperança, fins i tot problemes. Però la vida és així. Realment porten també preocupacions i a vegades molts problemes;

però és millor una societat amb aquestes preocupacions i aquests problemes que no pas una societat trista i grisa perquè s'ha quedat sense nens! I quan veiem que el nivell de naixements d'una societat arriba amb prou feines a l'u per cent, podem dir que aquesta societat és trista, és grisa perquè s'ha quedat sense mainada.

x/ **Els infants (II)***

Estimats germans i germanes, bon dia!

En la catequesi sobre la família, acabem avui la reflexió sobre els infants, que són el fruit més bonic de la benedicció que el Creador ha donat a l'home i a la dona. Hem parlat ja del gran regal que són els nens, avui malauradament hem de parlar de les «històries de passió» que molts d'ells viuen.

Tants nens ja des de l'inici són rebutjats, abandonats, despullats de la seva infantesa i del seu futur. Algú gosa dir, gairebé per justificar-se, que ha estat un error fer-los venir al món. Això és vergonyós! No descarreguem sobre els infants les nostres culpes, si us plau! Els

* Audiència general del 8 d'abril de 2015.

nens no són mai «un error». La seva gana no és un error, com tampoc no ho és la seva pobresa, la seva fragilitat, el seu abandonament —tants nens abandonats pels carrers—, tampoc ho és la seva ignorància o la seva incapacitat —tants nens que no saben què és una escola. En tot cas, aquestes són raons per estimar-los més, amb una generositat més gran. Què en fem, de les declaracions solemnes dels drets de l'home i dels drets dels infants, si després castiguem els nens pels errors dels adults?

Els qui tenen la tasca de governar, d'educar, i encara diria més, tots els adults som responsables dels nens i ens toca a cadascun de nosaltres fer el possible per a capgirar aquesta situació. Em refereixo a la «passió» dels infants. Cada nen marginat, abandonat, que viu al carrer demanant almoïna i amb qualsevol mena de trucs, sense escola, sense atenció mèdica, és un crit que s'eleva a Déu i que acusa el sistema que nosaltres, els adults, hem construït. I per desgràcia aquests nens són presa dels delinqüents, que els exploten per fer negocis o comerços

indignes, o els ensinistren per a la guerra i la violència. Però també en els països considerats rics molts infants viuen drames que els marquen d'una manera tan forta, per culpa de la crisi de la família, de la manca d'educació i de condicions de vida sovint inhumanes. De totes maneres són infàncies violades en el cos i en l'ànima. Però cap d'aquests nens no és oblidat pel Pare que és al cel! Cap de les seves llàgrimes no es perd! Com tampoc no es perd la nostra responsabilitat, la responsabilitat social de les persones, de cada un de nosaltres, i dels països.

Una vegada Jesús va renyar els seus deixebles perquè feien fora els nens que els pares li portaven perquè els beneís. És commovedora la narració evangèlica: «Llavors alguns presentaren a Jesús uns infants perquè els imposés les mans i pregués per ells, però els deixebles els renyaven. Jesús digué: “Deixeu estar els infants: no els impedi que vinguin a mi, perquè el Regne del cel és dels qui són com ells.” I, després d'imposar-los les mans, se'n va anar d'allí» (Mt 19,13-15). Que bonica que és, aques-

ta confiança dels pares, i aquesta resposta de Jesús! Com m'agradaria que aquesta pàgina es convertís en la història normal de tots els nens! És veritat que gràcies a Déu els nens que tenen grans dificultats sovint troben pares extraordinaris, disposats a qualsevol sacrifici i generositat. Però a aquests pares no se'ls hauria de deixar sols! Hauríem d'acompanyar-los en el cansament del seu treball, i oferir-los també moments de joia compartida i d'alegria despreocupada, perquè no quedin presos per la rutina terapèutica.

Quan es tracta dels infants, en qualsevol cas, no s'haurien de sentir aquelles frases de defensa legal d'ofici, com: «després de tot, nosaltres no som una entitat de beneficència»; o bé: «en el terreny privat, cadascú és lliure de fer el que vol»; o també: «em sap greu, no podem fer-hi res». Aquestes paraules no serveixen quan es tracta dels infants.

Massa sovint els nens es veuen afectats pels efectes de vides malgastades per una feina precària i mal pagada, per horaris insostenibles,

per transports ineficients... Però els nens paguen també el preu d'unions immadures i de separacions irresponsables: ells en són les primeres víctimes; pateixen els èxits de la cultura dels drets subjectius exasperats, i són després els fills més precoços. Sovint absorbeixen violències que no estan preparats per «resistir», i davant la mirada dels grans es veuen obligats a acostumar-se a la degradació.

Fins i tot en el nostre temps, com en el passat, l'Església posa la seva maternitat al servei dels infants i de les seves famílies. Als pares i als fills d'aquest món nostre, la benedicció de Déu porta la tendresa maternal, el retret ferm i la condemna enèrgica. Amb els nens no s'hi juga!

Penseu què seria una societat que decidís, d'una vegada per totes, establir aquest principi: «És veritat que no som perfectes i que cometem molts errors. Però quan es tracta dels nens que vénen a aquest món, cap sacrifici dels adults no serà considerat massa costós ni massa gran per evitar que un nen pensi que és un error, que no

XI/ Home i dona (I)*

val res i que està abandonat a les ferides de la vida i a la prepotència dels homes.» Que bonica que seria una societat així! Jo dic que a aquesta societat se li perdonarien molts dels seus errors innombrables. Molts, realment.

El Senyor jutja la nostra vida escoltant el que li diuen els àngels dels nens, els àngels que «veuen sempre el rostre del Pare que és en el cel» (cf. Mt 18,10). Preguntem-nos sempre: què expliquen a Déu, de nosaltres, aquests àngels dels infants?

Estimats germans i germanes, bon dia!

La catequesi d'avui està dedicada a un aspecte central del tema de la família: el del gran do que Déu ha fet a la humanitat amb la creació de l'home i de la dona i amb el sagrament del matrimoni. Aquesta catequesi i la següent es refereixen a la diferència i la complementarietat entre l'home i la dona, que estan al cim de la creació divina; les dues que vindran després tractaran d'altres temes del matrimoni.

Comencem amb un breu comentari sobre el primer relat de la creació, en el Llibre del Gènesi. Aquí llegim que Déu, després d'haver creat l'univers i tots els éssers vius, va crear l'obra

* Audiència general del 15 d'abril de 2015.

mestra, o sigui l'ésser humà, que va fer a la seva imatge: «El va crear a imatge de Déu, creà l'home i la dona» (Gn 1,27), així ho diu el Llibre del Gènesi.

I com tots sabem, la diferència sexual és present en moltes formes de vida, en la llarga escala dels éssers vius. Però només l'home i la dona porten en ells mateixos la imatge i la semblança de Déu: el text bíblic ho repeteix tres vegades en dos versets (26-27): l'home i la dona són imatge i semblança de Déu. Això ens diu que no és únicament l'home qui pren en ell la imatge de Déu, no és únicament la dona qui pren en ella la imatge de Déu, sinó que l'home i la dona, com a parella, són imatge de Déu. La diferència entre l'home i la dona no és per la contraproposició, o per la subordinació, sinó per la comunió i la generació, sempre a imatge i semblança de Déu.

L'experiència ens ho ensenya: per conèixer-se bé i créixer harmònicament l'ésser humà necessita la reciprocitat entre l'home i la dona. Quan això no es fa, en surten les conseqüències. Estem fets per escoltar-nos i ajudar-nos els uns

als altres. Podem dir que sense l'enriquiment recíproc en aquesta relació —en el pensament i en l'acció, en l'afecte i en el treball, també en la fe— els dos no poden entendre del tot què significa ser home i dona.

La cultura moderna i contemporània ha obert nous espais, noves llibertats i noves profunditats per a l'enriquiment de la comprensió d'aquesta diferència. Però ha introduït també molts dubtes i molt d'escepticisme. Per exemple, jo em pregunto si l'anomenada teoria del gènere no és també expressió d'una frustració i d'una resignació que pretén esborrar la diferència sexual perquè no sap com enfrontar-s'hi. Sí, ens arrisquem a fer un pas enrere. L'eliminació de la diferència, de fet, és el problema, no la solució. Per resoldre els seus problemes de relació, l'home i la dona, en comptes de parlar-se més, haurien d'escoltar-se més, conèixer-se més, estimar-se més. Han de tractar-se amb respecte i cooperar amb amicitat. Amb aquestes bases humanes, sostinguts per la gràcia de Déu, és possible projectar la unió matrimonial i familiar per a tota la

vida. El vincle del matrimoni i de la família és un assumpte seriós, ho és per a tots, no sols per als creients. Demano als intel·lectuals que no deixin de banda aquest tema, com si s'hagués convertit en secundari en el compromís en favor d'una societat més lliure i més justa.

Déu ha confiat la terra a l'aliança de l'home i de la dona: el seu fracàs asseca el món de les emocions i enfosqueix el cel de l'esperança. Els senyals ja són preocupants, i els veiem. Voldria indicar, entre molts, dos punts que crec que de manera urgent demanen el nostre compromís.

El primer. Sens dubte hem de fer molt més en favor de la dona, si volem donar més força a la reciprocitat entre els homes i les dones. De fet, és necessari que la dona no sols sigui més escoltada, sinó que la seva veu tingui un pes real, una autoritat reconeguda, en la societat i en l'Església. La mateixa manera com Jesús va considerar la dona en un context menys favorable que el nostre, perquè en aquells temps la dona es trobava realment en segon lloc, i Jesús la va considerar d'una manera que projecta una llum potent,

que il·lumina un camí que porta lluny, del qual només n'hem recorregut un trosset. Encara no hem comprès de manera profunda quines són les coses que ens pot donar el geni femení, les coses que la dona pot donar a la societat i també a nosaltres: la dona sap veure les coses amb uns altres ulls que completen el pensament dels homes. És un camí que cal recórrer amb més creativitat i audàcia.

Un segon punt es refereix al tema de l'home i de la dona creats a imatge de Déu. Em pregunto si la crisi de confiança col·lectiva en Déu, que ens fa tant de mal, ens fa emmalaltir de resignació a la incredulitat i al cinisme, no va lligada a la crisi de l'aliança entre l'home i la dona. De fet el relat bíblic, amb el gran fresc simbòlic sobre el paradís terrestre i el pecat original, ens diu precisament que la comunió amb Déu es reflecteix en la comunió de la parella humana i la pèrdua de la confiança en el Pare celestial genera divisió i conflicte entre l'home i la dona.

D'aquí ve la gran responsabilitat de l'Església, de tots els creients i, principalment, de les fa-

XII/ Home i dona (II)*

mílies dels creients, per a redescobrir la bellesa del disseny creador que inscriu la imatge de Déu també en l'aliança entre l'home i la dona. La terra s'omple d'harmonia i de confiança quan l'aliança entre l'home i la dona és viscuda en el bé. I si l'home i la dona la cerquen junts entre ells i amb Déu, sens dubte la troben. Jesús ens encoratja explícitament a donar testimoni d'aquesta bellesa que és la imatge de Déu.

Estimats germans i germanes,

En l'anterior catequesi sobre la família em vaig centrar en la primera narració de la creació de l'ésser humà, en el primer capítol del Gènesi, on està escrit: «Déu va crear l'home a imatge seva, el va crear a imatge de Déu, creà l'home i la dona» (1,27).

Avui m'agradaria completar la reflexió amb la segona narració, que trobem en el segon capítol. Aquí llegim que el Senyor, després d'haver creat el cel i la terra, «va modelar l'home amb pols de la terra». «Li va infondre l'alè de vida, i l'home es convertí en un ésser viu» (2,7). És la culminació de la creació. Però manca quelcom: llavors Déu

* Audiència general del 22 d'abril de 2015.

posa l'home en un jardí bellíssim perquè el conreï i en tingui cura (cf. 2,15).

L'Esperit Sant, que ha inspirat tota la Bíblia, suggereix per un moment la imatge de l'home sol —li manca quelcom—, sense la dona. I suggereix, el pensament de Déu, gairebé el sentiment de Déu que el mira, que mira Adam sol en el jardí: és lliure, és senyor... però està sol. I Déu veu que això «no és bo»: és com una mancança de comunió, li manca una comunió, una mancança de plenitud. «No és bo» —diu Déu— i afegeix: «Li faré una ajuda que li faci costat» (2,18).

Llavors Déu presenta a l'home tots els animals; l'home dóna a cada un d'ells el seu nom —i aquesta és una altra imatge del domini de l'home sobre la creació—, però no troba cap animal que se li assembli. L'home continua sol. Quan finalment Déu presenta la dona, l'home reconeix exultant que aquella criatura, i només aquella, és part d'ell: «Os dels meus ossos i carn de la meva carn» (2,23). Finalment hi ha un reflex, una reciprocitat. Quan una persona —és un exemple per a comprendre bé això— vol donar la mà a una al-

tra, ha de tenir-la al davant: si hom dóna la mà i no hi ha ningú, la mà es queda allà, li manca la reciprocitat. Així li passava a l'home, li mancava alguna cosa per arribar a la seva plenitud, li mancava la reciprocitat. La dona no és una «rèplica» de l'home; ve directament del gest creador de Déu. La imatge de la «costella» no expressa inferioritat o subordinació, ans al contrari: que home i dona són de la mateixa substància i són complementaris i que tenen també aquesta reciprocitat. I el fet que —sempre en la paràbola— Déu plasmi la dona mentre l'home dorm, remarca només que ella no és de cap manera una criatura de l'home, sinó de Déu. Suggereix també una altra cosa: per trobar la dona —i podem dir per trobar l'amor en la dona—, l'home primer ha de somiar-la i després la troba.

La confiança de Déu en l'home i en la dona, als quals confia la terra, és generosa, directa, i plena. Es refia d'ells. Però llavors el maligne introdueix en el seu pensament la sospita, la incredulitat, la desconfiança. I finalment arriba la desobediència al manament que els protegia. Cauen en

aquell deliri d'omnipotència que ho fa malbé tot i destrueix l'harmonia. També nosaltres ho sentim en el nostre interior tantes vegades, tots.

El pecat genera desconfiança i divisió entre l'home i la dona. La seva relació es veurà assetjada de mil formes d'abús i de submissió, de seducció innegable i de prepotència humiliant, fins a les més dramàtiques i violentes. La història n'està plena. Pensem, per exemple, en els excessos negatius de les cultures patriarcals. Pensem en les múltiples formes de masclisme on la dona era considerada de segona classe. Pensem en l'exploatació i mercantilització del cos femení en l'actual cultura mediàtica. Però pensem també en la recent epidèmia de desconfiança, d'escepticisme, i fins i tot d'hostilitat que es difon en la nostra cultura —en particular a partir d'una comprensible desconfiança de les dones— referent a una aliança entre home i dona que sigui capaç, al mateix temps, de refinar la intimitat de la comunió i de protegir la dignitat de la diferència.

Si no trobem una onada de simpatia per a aquesta aliança, capaç de col·locar les noves ge-

neracions a recer de la desconfiança i de la indiferència, els fills arribaran al món cada vegada més desarrelats ja des del si de la mare. La devolució social de l'aliança estable i generativa de l'home i de la dona és certament una pèrdua per a tots. Hem de retornar l'honor al matrimoni i a la família! La Bíblia diu una cosa bonica: l'home troba la dona, es troben i l'home ha de deixar alguna cosa per trobar-la plenament. Per això l'home deixarà el seu pare i la seva mare per anar amb ella. És bonic! Això vol dir començar un nou camí. L'home és tot per a la dona i la dona és tota per a l'home.

La custòdia d'aquesta aliança de l'home i de la dona, encara que siguem pecadors i ferits, confusos i humiliats, desanimats i incerts, és per a nosaltres, creients, una vocació compromesa i apassionant en la vida de cada dia. La mateixa narració de la creació i del pecat al final ens presenta una imatge bellíssima: «Llavors el Senyor Déu va fer túniques de pell i va vestir l'home i la dona» (Gn 3,21). És una imatge de tendresa envers aquella parella pecadora que ens deixa amb

la boca oberta: la tendresa de Déu per l'home i per la dona! És una imatge de custòdia paternal de la parella humana. Déu mateix té cura i protegeix la seva obra mestra.

XIII/ **Pregària pel sínode sobre la família***

Estimats germans i germanes, bon dia!

En el nostre camí de catequesi sobre la família, avui és una etapa una mica especial: farem parada de pregària.

El 25 de març, de fet, a l'Església celebrem solemnement l'Anunciació, el començament del misteri de l'Encarnació. L'arcàngel Gabriel visita la noia humil de Natzaret i li anuncia que concebrà i infantarà el Fill de Déu. Amb aquest anunci el Senyor il·lumina i reforça la fe de Maria, tal com ho farà després amb el seu espòs Josep, per tal que Jesús pugui néixer en una família humana. Això és molt bonic: ens mostra com la profunditat del misteri de l'Encarnació, tal com Déu

* Audiència general del 25 de març de 2015.

l'havia volgut, comprèn no sols la concepció en el si de la mare, sinó també l'acolliment en una veritable família. Avui voldria contemplar amb vosaltres la bellesa d'aquesta relació, la bellesa d'aquesta condescendència de Déu, i ho podem fer recitant tots junts l'avemaria, que a la primera part repeteix les mateixes paraules de l'Àngel, les que va adreçar a la Verge. Us invito a pregar junts:

«Déu vos salve, Maria, plena de gràcia,
el Senyor és amb vós.
Beneïda sou vós entre totes les dones,
i beneït és el fruit del vostre ventre, Jesús.
Santa Maria, Mare de Déu,
pregueu per nosaltres, pecadors,
ara i en l'hora de la nostra mort. Amén.»

I ara un segon aspecte: el 25 de març, solemnitat de l'Anunciació, a molts països se celebra la Jornada per la Vida. Per això, fa vint anys, sant Joan Pau II en aquesta data va signar l'encíclica *Evangelium vitæ*. Per recordar aquest aniversari

ri avui són presents a la plaça molts membres del Moviment per la Vida. A l'*Evangelium vitæ* la família ocupa un lloc central, ja que és la matriu de la vida humana. La paraula del meu venerat Predecessor ens recorda que la parella humana va ser beneïda per Déu des de l'inici per formar una comunitat d'amor i de vida, a la qual li ha estat confiada la missió de la procreació. Els esposos cristians, amb la celebració del sagrament del matrimoni, es disposen a honorar aquesta benedicció, amb la gràcia de Crist, per tota la vida. L'Església, per la seva part, es compromet solemnement a tenir cura de la família que neix, com a do de Déu per a la seva vida mateixa, en els moments bons i dolents: la relació entre l'Església i la família és sagrada i inviolable. L'Església, com a mare, no abandona mai la família, fins i tot quan és humiliada, ferida i mortificada de tantes maneres; fins i tot quan cau en el pecat, o quan s'allunya de l'Església; sempre farà qualsevol cosa per mirar de curar-la i guarir-la, d'invitar-la a la conversió i de reconciliar-la amb el Senyor.

Bé, si aquesta és la comesa, és ben clar que l'Església necessita molta pregària per a ser capaç, en qualsevol moment, de dur a terme aquesta missió! Una pregària plena d'amor per la família i per la vida; una pregària que sap alegrar-se amb els qui s'alegren i patir amb els qui pateixen.

Heus aquí, doncs, el que, junt amb els meus col·laboradors, hem pensat proposar-vos avui: renovar la pregària pel Sínode dels Bisbes sobre la família. Prenguem aquest compromís fins al proper mes d'octubre, quan se celebrarà l'Assemblea sinodal ordinària dedicada a la família. Tant de bo que aquesta pregària, com tot el camí sinodal, estigui plena de la compassió que té el Bon Pastor pel seu ramat, especialment per les persones i les famílies que, per diverses raons, estan «malmenades i abatudes, com ovelles sense pastor» (Mt 9,36). Així, sostinguda i animada per la gràcia de Déu, l'Església podrà ser encara més compromesa, i estarà encara més unida, en el testimoniatge de la veritat de l'amor de Déu i de la seva misericòrdia per les famílies del món, sense excepció, tant dins com fora del ramat.

Us demano, si us plau, que no deixeu la vostra oració. Tots —el Papa, els cardenals, els bisbes, els sacerdots, religiosos i religioses, fidels laics—, tots estem cridats a pregar pel Sínode. Això és necessari, no fer xerrameca! Invito a pregar també a tots els qui se senten lluny, o que ja no estan acostumats a fer-ho. Aquesta pregària pel Sínode de la família és per al bé de tots. Sé que aquest matí us han donat una petita estampa, i que la teniu a les mans. Us invito a conservar-la i a portar-la amb vosaltres; així els propers mesos podreu recitar-la sovint, amb santa insistència, com ens ho va demanar Jesús. Ara la recitarem tots junts:

Jesús, Maria i Josep,
en vosaltres contemplem
l'esplendor del veritable amor,
ens adrecem a vosaltres amb confiança.
Santa Família de Natzaret,
feu que les nostres famílies
siguin llocs de comunió i cenacles de pregària,
autèntiques escoles de l'Evangelí

i petites Esglésies domèstiques.
Santa Família de Natzaret,
que mai més no hi hagi en les famílies
violència, tancament i divisió:
que qui hagi estat ferit o escandalitzat
trobi aviat el consol i la guarició.
Santa Família de Natzaret,
que el proper Sínode dels Bisbes
pugui desvetllar en tots la consciència
del caràcter sagrat i inviolable de la família,
la seva bellesa en el projecte de Déu.
Jesús, Maria i Josep,
escolteu, respongueu a la nostra súplica.

Amén.

